

Iz velikih dni boja za naše življenje

V ZALOŽBI BOREC JE IZŠLA KNJIGA MILOŠA RUTARJA O SLOVENSKIH ŠPORTNIKIH MED NOB

Sodelovati in zmagati

Z veseljem lahko ugotovljamo, da bralcem in vsim občanom kar vsako leto predstavimo knjižno noviteto, nastalo izpod peresa našega pisatelja – Vičana. To leto nas je prijetno presenetil Miloš Rutar s knjigo »Sodelovati in zmagati«. Pred nami je celovit opis športnikov – partizanov in aktivistov. To ni prikaz partizanske telesne kulture, marveč preplet naprednega in zdravega duha, ki je znalo v pravem trenutku zgrabiti za orožje in – zmagati.

Da se je tega obširnega dela lotil prav Miloš Rutar se zdaleč ni naključje. Oče in mati, ki sta po prvi svetovni vojni pribežala iz Primorske v Kočevje, sta ga vseskozi vzgajala v naprednem in poštenem duhu, član »sokolske dece« je postal že pri šestih letih. Športu je ostal zvest vseskozi tudi v dijaških letih. V Kranju, kjer so takrat živeli, se je priključil napredni srednješolski organizaciji Jugoslovani, vodili so jo levičarji, glavni organizator je bil Stanko Žagar, mlajši. Leta 1941, ob pričetku vojne je kot prostovoljec odšel branit domovino pred bližajočim se okupatorjem, kasneje se je povezal z delom v OF ter se kmalu priključil oboroženim vstajam.

Tudi njegovo delo po vojni je ostalo v športnem duhu. Kot strokovnjak za telesno vzgojo v JLA je služboval v številnih mestih.

»Kaj vas je spodbudilo k zbiranju tako obširnega gradiva in koliko časa je nastajalo?«

»Dvajset let zanesljivo, verjetno pa tudi kakšno leto več, res pa je, da pomeni zadnjih dvajset let prav čas najbolj intenzivnega dela. Moj namen je bil, da vse omenjene športnike – borce, partizane in aktiviste iztrgam iz pozabe. Odločitev o knjigi je padla pred šestimi leti. Čutil sem moralno obvezo, da to opravi. Pred nami so bilo že Mariborčani in Kranjčani, ki so podobne edicije že izdali. Zbrano gradivo zajema celoten slovenski prostor, zavedam pa se, da je potrebno še veliko poglobljenega dela. Pred nami je torej tematski prikaz, ki bi marsikoga utegnil spodbuditi k podobnemu delu.«

»Ko je knjiga nastajala sva se o njej večkrat pogovarjala, takrat ste zelo lepo povedali, kaj pomeni za mladega človeka biti dober športnik, dosegati vrhunske rezultate ter istočasno ohranjati pravi narodno zavestni lik. Kako ste vse to uspeli prikazati v vaši knjigi?«

»V OF me je pozval Boris Ručigaj iz Kranja skupaj s Tinčkom Mulejem. Oba sta bila še mladinci ter najvidnejša alpska tekmovalca in skakalca v liniji. Ručigaj je bil moj velik idol. Nisem premišljeval o svoji odločitvi, sledil sem Ručigaju in bil prepričan, da je njegova pot pravilna, saj je že leta 1941 postal

sekretar MK SKOJ za Kranj. In prav iz omenjenih ugotovitev izhajam ves čas v svoji knjigi. Tudi danes sem prepričan, če bi se bilo potrebno postaviti v bran za domovino, bi vsak lik mladega športnika, ki dosega vrhunske rezultate potegnil za seboj množico mladine. To so tipični masoviki, katerim moramo dati pravo mesto. Poglejte samo primer narodnih herojev. V Sloveniji jih imamo 178, od tega sem natančneje obdelal 105 tistih, ki so svoj prosti čas obogatili s planinarjenjem, športom, telovadbo ali izleti v naravo, kasneje pa bili aktivni udeleženci v NOB. Vsak prikazan lik športnika, ki ga prikazujem, sem razčlenil na tri časovna obdobja. Prikazujem ga kot športnika pred vojno, nadalje njegovo povezavo do prihoda v OF, istočasno pa izpostavim dogodek med NOB, vse pa gledano skozi prizmo športnika.«

»Vaši nadaljnji načrti?«

»Svoje delo, za katerega sem se kot eden izmed borcev športnikov čutil moralno obvezanega sem končal. Se vnaprej bom zbiral pripombe in dopolnila h knjigi in v kolikor se bo izkazalo, da so vrzeli še zelo velike sem pripravljen z delom pomagati slehernemu, ki se bo odločil, da posamezni lik natančneje analizira.«

Miloš Rutar je za seboj, kjerkoli je deloval, vedno puščal vidno sled. Njegove pobude in ideje so prav legendarni Ignjanski marš, Dražgoše ter ostale, ki so povezane v Jugoslovanski spominski smučarski pokal in od leta 1982 nosijo najvišje ime – Spominski pokal maršala Tita. Bil je odlikovan s šestimi državnimi odlikovanji, prejel je tudi vrsto priznanj in nagrad, sam pa pravi, da mu je najdražja prav Bloudkova, ki je najvišje priznanje vsakemu športniku.

In še zanimivost ob koncu. Ob predstavitvi knjige se je šele izkazalo, da je avtor motiva na ovojnici, diplome Prve športne prireditve na osvobodnem ozemlju pod pokroviteljstvom Komande oficirske šole glavnega štaba NOV in POS z dne 20. 8. 1944 in metalca diska priznani akademski slikar in nosilec partizanske spomenice, Ivo Šubic iz Škofje Loke.

Iskreno čestitamo avtorju ter mu istočasno toplo stiskamo roko, saj prav te dni praznuje tudi svoj jubilej, 65. rojstni dan. Čestitamo! Mojca Černe

USODA IŽANSKE ZDRAVSTVENE POSTAJE

Ali bomo vedno poslušali pravljico o steklenem polžu in jari kači?

Ob razgovoru, ki ga je sklical predsednik občinske skupščine Peter Vrhunc v zvezi z razrešitvijo že kar akutnega problema izžanske zdravstvene postaje, smo si najbrže skupaj s predstavniki KS Ig obetali veliko več kot pa smo na žalost slišali. Zakaj? V juniju mesecu je bil namreč vsestransko usklajen dogovor o tem, da se bo na Igu glede teh zadev vendarle premaknilo. Dosedanji lastnik primernih prostorov za novo urejeno zdravstveno postajo na Igu – KZ Ljubljana je namreč bila pripravljena v protivrednosti dokončno odstopiti svoje prostore (v starih prostorih izžanskega vrta), kar je bilo dogovorjeno tudi z zdravstvenim domom Ljubljana – enota Vič, ki je že imel zeleno luč za najetje kredita v višini stare milijarde s strani ljubljanske zdravstvene skupnosti. Prostorsko naj bi bila ta rešitev tudi najboljša, kar je bilo tudi v skladu s stališči KS. Izžanci so namreč dolgo iskali primeren lokacijo, ki se jim je sicer ponujala tudi v novozgrajenem domu v Dragi, a je bilo to žal spričo neurejenih prometnih – predvsem avtobusnih zvez (za ureditev letnih integral ni želel prisluhniti) skrajno neprimerno. Vedeti moramo namreč, da dosedanja ali sedanja zdravstvena postaja (po pregledu inšpektorjev z vidika sanitarnih kriterijev že dve leti ne odgovarja več svojem namenu), koristijo poleg Izžancev tudi krajanji KS Golo-Zapotoč in KS Tomišelj ter KS Iška vas.

Dogovorjeno žal ni bilo tudi storjeno. Zdravstveni dom Ljubljana enota Vič odobrenega kredita ni najel, ker ga ne bi bil zmožen poravnati do konca tega leta. O tem so bili obveščeni tudi vsi ostali, ki jih je dogovor tako ali drugače zavezoval. Kmetijska zadruga Ljubljana se je naveličala čakati, če to zapišemo malo bolj enostavno, kar je sicer povsem razumljivo, saj so ti prostori že dve leti neizkoriščeni in lahko bi hitro izračunali koliko prihodka bi KZ lahko v tem času prejela na račun časne najemnine. V zadrugi so se tako odločili, da prostore zadržijo za namene izobraževalnega centra, ki bi ga uredili za potrebe ljubljanske regije. Podobnih ali sličnih prostorov za te potrebe namreč drugje ne dobijo, da pa takšen center še kako potrebujejo v sami občini pa tudi širše najbrž ni potrebno izgubljati besed.

Situacija je sedaj takšna. Ni prostorov, ni denarja, del zdravstvene opreme je zapakiran (moderen zobozdravniški stol) spričo skrajno neprimernih razmer pa zdravstveni kader že pomišlja na zamenjavo delovnega mesta. O tem, da krajanji del storitev prejemajo v neustreznih prostorih, ni treba posebej poudarjati.

Kaj storiti? Zdi se, da najbrže ne veliko, ob tem pa še močno prisoten občutek, kar so potrebovali predvsem

predstavniki KS Ig, da ni čutili nobene resne odnosno zagnane pripravljenosti zdravstvenega doma, da bi bil zainteresiran za boljše in čimprejšnjo ureditev razmer v svojih dislociranih enotah.

Ob upoštevanju sleherne črke zakona in izgovarjanju mnenj lahko zdravstveni dom to problematiko razrešuje še vrsto let, kar pa ga ne obvezuje od planskih nalog

— Dragi oča, tokrat ste se pa zmotili, to ni veterinarska postaja

skupaj z zdravstveno skupnostjo, saj je tako na mestnih kot tudi v občinskih planskih aktih za letošnje in srednje-ročno obdobje bilo po samoupravni poti izglasovana in sprejeta naloga prednostne razrešitve problematike zdravstvene postaje Ig za daljše obdobje.

Kako naprej? Na razgovoru je bil sprejet sklep, da vsi pristojni čimprej pristopijo k razrešitvi tega problema, kar pomeni, da morata zdravstveni dom in zdravstvena skupnost bolj življenjsko in smejeje zastaviti svoje aktivnosti računajoč tudi na sredstva iz 0,5 odstotka skupne amortizacije, KZ Ljubljana pa naj ponovno prouči možnost spremembe namembnosti svojih prostorov. Razreševanje nujenja zdravstvenih storitev na Igu mora biti prednostna naloga vseh, kar pomeni, da mora biti tudi ta planska naloga uresničena v zadovoljstvo krajanov, ki živijo na tem širšem območju Iga.

JANJA DOMITROVIČ

ZBOR OBČANOV V KRAJEVNI SKUPNOSTI »MALČI BELIČ«

Nerazvitost

v razviti (?) Ljubljani

Ljubljanske krajevne skupnosti tarejo številni problemi, od majših do večjih in krajanji jih rešujejo na različne načine. Tako ima tudi krajevna skupnost Malči Belič svoje težave, ki bi jih lahko prištevali med dvečve in predvsem dolgotrajne. Zadevajo pa osnovne življenjske pogoje krajanov, ki so v nekaterih primerih prikrajšani za tisto, kar v drugih krajevni skupnostih sploh ni sporno. Če povemo strokovno, gre za probleme na področju komunalne gradnje, urbanizma in preskrbe. Če pa povemo bolj konkretno in domače, gre za to, da imajo v krajevni skupnosti s štiri tisoč prebivalci dve trgovini, da so prebivalci blokov na Jamovi odrezani od Tržaške ceste, ker so jim zaprli vse dohode, da se gradi nova stanovanjska soseska s 160-mi stanovanji brez ene nove trgovine. Krajanji nimajo niti enega prostora kaj šele dvorane, kjer bi se lahko srečevali in družili. Imajo sicer športno rekreacijski park Svoboda, kjer pa ni niti enega stranišča in dobre dvorane. Stare namreč niso obnavljali, ker so ves čas prihajali nasprotujoči si dopisi o rušenju oziroma nerušenju tega objekta.

Ker se ti številni problemi kopičijo leta in leta in se nikakor ne rešijo, so krajanji organizirali zbor krajanov, na katerega so povabili predsednika občinske konference socialistične zveze, predsednika občinskega izvršnega sveta in predstavnika Zavoda za izgradnjo Ljubljane, ki so se vabilu tudi odzvali. Predstavniki Mercatorja, s komunalne skupnosti ljubljanskih občin pa na zbor krajanov niso prišli. Zbor krajanov je bil nedvomno korak naprej pri poskusu reševanja problemov, saj so se krajanji soočili z odgovornimi ljudmi, vendar pa bi gotovo imeli več uspeha, če bi izoblikovali skupen, enoten predlog za rešitev najbolj perečih problemov in se o tem konkretno pogovorili z gosti. Tako pa je prišlo do drobnjakarstva, saj se je ob ponujeni priložnosti vsak potegoval le za svoj prag. Konkretno so se dogovorili le o tem, da mora skrb za javno razsvetljavo in ceste, ki je tudi šibka točka krajevne skupnosti, prevzeti Komunalna skupnost ljubljanskih občin.

Morda se bo kakšen problem le rešil prej in hitreje, večina pa jih bo po besedah gostov rešenih sčasoma, saj so vsi vnešeni v srednje-ročni ali dolgoročni načrt.

JELENA STEPANOVIČ

Z BREZOVICE

Ni prostora za domačine

Blizu se čas, ko bodo krajanji Brezovice in bližnjih viških in vrhniških naselij spet pogostejše vstopali v prodajalno na drobno »SADJE IN ZELJAVO« Olge Gonc ob Tržaški cesti na Brezovici. Ob vsaki hiši na vasi ali pa v novem naselju posamičnih stanovanjskih hiš je kosček zemlje, na katerem pridelajo lastniki številne vrtnine za sprotno porabo.

»Pri meni se prične sezona po 29. novembru. Kupci takrat ne povprašujejo le po mediteranskem in južnem sadju ter grozdju, papriki in podobnih sadežih in vrtninah, ampak tudi po zelenjavi, vrtninah in sadju za vsakodnevne potrebe.« je razložila osebni položaj prodajalnice na stičišču mesta in vasi nekdanja trgovka v Mercator-Grmadi in pričela razpredati zgodbo o tem, kako je dobila ta najemniški lokal.

»Dolgo sem si želela, da bi imela trgovino. Iskala sem najemniški prostor po celi Ljubljani, pa ga nisem dobila. Po številnih pogovorih z uradnimi osebami me je prevzel občutek, da za domačine v Ljubljani niso na razpolago taki prostori. Končno sem se odločila in dala oglas v časopis. Uspelo je. Del prostora mi je ponudila v najem lastnica tukajšnje cvetličarne »Floramy«, se je vrnila za nekaj minut v deleček njene življenjske zgodbe Olge.

V letu in pol je že preverila svojo poslovno in prodajalno žilico. Spoznala je, da morata biti v trgovini dve, da je lako odprta ves čas. Ve tudi, da izjemna ponudba pritegne kupca. Ob naši se vedno (pre)skromni ponudbi sadja in zelenjave zadostuje npr. že šop lepih banan ali okusnih ananasov. Drugo je res, a ljudje si prav zaradi splošnega nerazpoloženja radi privoščijo slasten južni sadež. Olga Gonc in njena sodelavka Elizabeta Kisovec pa sta veseli, če lahko razveselita svoje stalne ali občasne kupce.

Olga Gonc

BILI SO MED NAMI

Čufiju v spomin

Že dolgo smo vedeli, da je naš Ivan Jevč-Čufi težko bolan, a je kljub boleznim, ki mu ni prizanašala, ostal vedno dobre volje. Velikokrat me je obiskoval. Najini klepeti so bili prijetni in hudomušni, saj sva se včasih do solz nasmejala. Skupaj sva včasih »posinfala« čez to in ono, se ponorčevala iz človeških neumnosti. Čufi je vedno rekel, da mu je potem boljše in lažje pri duši.

Ko sva se videla poslednjič, je bil že zelo šibak. Obiskala sem ga v trnovski bolnišnici, kamor me je sam poklical. Vedela sem, da se vidiva zadnjič, to je vedel tudi Čufi. Na kratko sva se pogovorila še o vsem, kar je želel. Ko sem odhajala, mi je krepko stisnil roko in mi zaželel veliko sreče v življenju; rekel je: »Rabila jo boš pri ljudeh, ki narobe in grdo mislijo«. Le dobrih 14 dni po tem obisku je umrl.

Spoznala sva se pred petimi leti. To je izredno kratko obdobje, ki pa za oblikovanje lika in miselnosti v življenju pomeni lahko marsikaj. Takrat, ob najinih prvih srečanjih, je bil že zelo utrujen in nervozen. Vedno je prihajal s polno torbo gradiv, zapisov in izpiskov. Sam je vedel, da delu ne bo več kos. Njegova želja, da bi se vse njegovo obširno gradivo objavilo v obliki zbornika ali knjig, se žal ni nikoli uresničilo. Zavedal se je, da je to obsežno gradivo potrebno temeljite, kar nekajletne obdelave. Večkrat sem mu z veseljem pomagala. Skupaj sva pripravljala prispevke ter jih priložnostno objavljala v glasilu Naš tovariš TV-15 in glasilu občinske konference SZDL Ljubljana Vič-Rudnik Naša komuna.

Kot je vedno poudarjal, je vse svoje življenje posvetil le zbiranju preteklosti in to tistega dela naše

preteklosti, ko je naš narod plačal največ in najvišjo ceno.

Čufijeva iluzija o lepši prihodnosti, ki bo temeljila zgolj na delu in poštenosti, se je kmalu razblinila. Vedno je zagotavljal, da je to zanj največji udarec. Zato je tembolj iskal uthe v delu in vztrajnem brskanju po preteklosti. Kadarkoli sva prebirala njegov obsežni material, nisva nikoli pozabila na ime majhnega človeka, preprostega barjanskega in izžanskega polkmeta, ki je za svobodo pogosto žrtvoval prav vse.

Vedno je trdil, da je dolžnik prav tem malim ljudem.

Čufijeva življenjska pot je bila pestra in predvsem bogata.

Ko je leta 1941 prišlo do usodne kapitulacije in zasedbe ljubljanskega prostora ni bil neprimerno. Zaposlen je bil pri poklicnih gasilcih v Mestnem domu, kjer se je povezal z OF, prav tako pa tudi na terenu.

Maja 1942 je odšel v partizane, v 4. četo krimskega odreda. Kasneje je četa doživela reorganizacijo in se jeseni 1942 poimenovala v 3. četo notranjskega odreda. Čufi je bil zadolžen za varstvo in prehrano ranjenih in oslabilih borcev. Kmalu pa je dobil nove zadolžitve. Skrbeti je moral za zvezo z Ljubljano, hkrati pa je bil na Barju zadolžen za aktivistično delo.

Po veliki italijanski ofenzivi je članstvo OF upadlo. Čufi je moral ponovno oživeti delo. Pogoji za delo so bili izredno težki. Razbohotila se je bela garda, s svojim aktivističnim delom pa bi utegnil škodovati vsej družini. Mama je bila kmalu odgnana v nemško internacijo, kjer je tudi umrla. Prav to je bil zanj največji udarec. Pred kapitulacijo Italije ga je CK KP imenoval za sekretarja komiteja Velike Lašče, saj je partijec postal že 15. 6. 1942. Kasneje, pri reorganizaciji okrožja, pa je postal član Ribniškega komiteja. Bil je izvoljen v zbor odposlancev kočevskega zbora.

Ob ustanovitvi OZNE je postal vodja 2. sekcije 7. oblastnega korpusa, kjer je imel še nekaj let po vojni položaj referenta za promet.

Pisati v spomin nekemu, ki si ga dobro poznal in cenil, je najtežje. Nevede ti pero zaide in se spominja osebnih navezanosti in stikov. Če je bilo z menoj tako, je za to, ker sem želela predstaviti Čufija kot lik človeka, ki je delal in živel pošteno.

MOJCA ČERNE